

15. august 2023

Museer og Folkeoplysning
Folkeoplysning og udlodning

Jour. nr. 23/03744-15

Tilsynsrapport Odense ZOO 2023

Rådet for Zoologiske Anlægs samlede vurdering

Denne tilsynsrapport i 2023 følger op på Rådet for Zoologiske Anlægs tidligere vurdering af Odense ZOO, og gør status for udviklingen og kvaliteten af anlæggets arbejde.

Det er Rådet for Zoologiske Anlægs samlede vurdering i 2023, at Odense ZOO's opgavevaretagelse er tilfredsstillende.

Odense ZOO varetager de lovbestemte opgaver som formidling, avlssamarbejde, naturbevarelse og forskning på et tilfredsstillende niveau. Anlægget arbejder på baggrund af sin strategi/handlingsplan målrettet og engageret for at udvikle den samlede virksomhed kvalitativt. Især i forbindelse med handlingsplanens fokusområde "forretning" kan anlægget fremvise en række resultater, da det siden Rådet for Zoologiske Anlægs besigtigelse i 2021 har løftet den forretningsmæssige del af sin virksomhed betragteligt. På de faglige områder som forskning og naturbevarelse kan Odense ZOO gøre sin indflydelse mere gældende.

Vurdering i 2021

Rådets samlede vurdering af Odense ZOO's opgavevaretagelse i 2021 var tilfredsstillende. Den skriftlige vurdering i 2021 kan læses her: [Rådet for Zoologiske anlægs tilsynsrapport for Odense ZOO 2021](#)

Fakta om Odense ZOO

Anlægget er en selvejende institution med hjemsted i Odense Kommune.

Anlægget modtager statsligt driftstilskud i henhold til lov om statstilskud til Zoologiske anlæg og driftstilskud fra Odense Kommune. Staten er anlæggets offentlige hovedtilskudsyder.

Anlægget blev etableret i 1930.

Anlægget samarbejder med en række interessenter nationalt og internationalt, herunder zoo-anlæg, zoo-organisationer og universiteter.

Nøgletal for Odense ZOO 2022:

- Antal besøgene: 497.372
- Samlede indtægter: 76,3 mio. kr.
- Antal årsværk: 73,32 (2021: 65,56 årsværk)
- Anlægget råder over et areal på 8,5 hektar.

Fokusområder

Arbejdsgrundlag

Det zoologiske anlæg er i henhold til zoo-loven forpligtet til at udarbejde en fireårig arbejdsplan, hvoraf det fremgår, hvilke opgaver anlægget vil forpligte sig til at udføre. Anlæggets vedtægter skal være godkendt af Kulturministeriet.

Odense ZOO's vedtægtsbestemte formål er i kort form at fremme interessen for og kendskabet til naturen og vilde dyr; udstille dyrene på tidssvarende måde; aktivt medvirke til international indsats for truede dyrearter og være en rekreativ institution i samspil med omverdenen og fremme kvalitet i turismen.

Anlægget har udarbejdet strategi for 2020-25, hvor der indgår fire ligeværdige kategorier med fokus på henholdsvis naturen, mennesket, dyr og forretning. Missionen er, at anlægget med kompetence og smittende entusiasme vil skabe inspirerende formidling og grønne rekreative rammer, som flere og flere beriges af; engagere sig i seriøs dyre- og naturbevarelse og forskning dér, hvor anlægget naturligt har mulighed for at gøre en forskel; forvalte anlæggets ressourcer med stor omhu; skabe mindeværdige oplevelser i helårsforretningen; og drive en sund og værdiskabende forretning. Visionen er, at flere og flere børn og voksne forstår og fascineres af verdens natur og dyreliv, så de vælger at passe på vores fælles klode.

På baggrund af strategien er der udarbejdet handlingsplan for 2020-25 med løbende opfølgning på mål og indsatser. Der er desuden udarbejdet en masterplan for hele anlægget for de kommende års anlægs- og renoveringsprojekter.

Anlægget har et tæt samarbejde med Odense Kommune. Der er indgået en driftsaftale med kommunen for 2023-25, hvor der bl.a. er opsat mål inden for områderne: formidling, bæredygtighed, synlighed og international fokus.

Ressourcegrundlag

Det zoologiske anlæg er i henhold til zoo-loven forpligtet til at have en høj standard og et økonomisk grundlag, der gør det muligt at opretholde denne. Endvidere skal der være mindst en fuldtidsansat zoolog.

a. Økonomi

Odense ZOOs indtægter var i 2022 på i alt 89,6 mio. kr. og fordeler sig således:

- Tilskud fra staten: 4,5 mio. kr.
- Statslige hjælpepakker: 1,3 mio. kr. (Covid-19)
- Tilskud fra kommune: 3,1 mio. kr.
- Tilskud fra fonde: 0,0 mio. kr.
- Egen indtjening: 80,5 mio. kr.

Årets resultat var på 1,7 mio. kr. i 2022 og efter tilførsel af årets resultat var anlæggets egenkapital på 17,3 mio. kr.

Af det statslige tilskud på i alt 4,5 mio. kr. udgør Kulturministeriets driftstilskud 4,2 mio. kr. og Undervisningsministeriets projekttilskud 0,3 mio. kr.

Siden 2021 har Odense ZOO på flere planer udviklet deres virksomhed. Ved at satse på at holde events i løbet af hele året er anlægget gået fra at være sæsonafhængig til at være en helårsforretning, hvis omsætning ikke kun ligger i løbet af foråret og sommeren. Det har bl.a. resulteret i et ambitiøst juleevent, som løber fra slutningen af november til d. 24. december.

Udviklingen af en ny app i 2021 har gjort turen gennem haven nemmere for gæsterne, da den samler vigtige informationer som årskort, dagsprogram og en oversigt over Odense ZOO. App'en er illustreret med Odense ZOO's nye visuelle identitet, der siden 2022 har været en del af anlæggets kommunikation, og som nu virker mere sammenhængende visuelt.

På trods af energikrise og inflation kan Odense ZOO fremvise nogle flotte tal for 2022. Besøgstallet er det højeste siden anlæggets åbning, og regnskabet viser et overskud på 1,7 mio. kr. Overskuddet skyldes bl.a. stigende indtægter fra billetsalg, hvor anlægget er overgået til en fast frem for en differentieret billetpris, et øget salg i butik og en større omsætning fra fester og møder.

Odense ZOO arbejder med toårige sponsoraftaler inden for fire kategorier, og som en del af sponsornetværket får man bl.a. adgang til et fagligt lokalt netværk og kan deltage i aktiviteter for medarbejdere og deres familie. Herudover har Odense ZOO i foråret 2022 indsendt ansøgning til Horesta om at blive certificeret som en grøn attraktion igennem miljømærket *Green Attraction*.

b. Medarbejdere

Anlægget rådede i 2022 over 73,32 årsværk, heraf 5 fuldtidsansatte biologer (inkl. direktøren).

Ud over de ansatte har Odense ZOO også et velfungerende team af 33 frivillige, som bl.a. hjælper med at tage imod gæster. Som frivillig forpligter man sig til 14 vagter af tre timer pr. år.

c. Bygninger

Odense ZOO har i perioden 2020 til 2022 investeret en del i at vedligeholde sine bygninger. Pingvinanlæggets yderskal er i 2022 blevet udskiftet for at gøre det mere energivenligt. Et stort anlæg til en ny anakonda åbnede i 2021, og efter rådets besigtigelse er et nyt krokodilleanlæg til kaimaner ligeledes åbnet i tropehuset, Oceanarium. Odense ZOO har planer om at udvide med et helt nyt

Asien-anlæg på 9000 kvadratmeter i 2026. Anlægget skal rumme seks nye dyrearter og finansieres dels gennem en egenfinansiering på 10 mio. kroner, dels gennem fondsfinansiering på 90 mio. kroner. Odense ZOO er påbegyndt arbejdet med at søge fonde, og rådet ser frem til at følge projektets forskellige faser frem mod en endelig realisering.

Det zoologiske Råds vurdering 2023

Odense ZOO er et professionelt og veldrevet zoologisk anlæg, som arbejder meget helhedsorienteret med den forretningsmæssige del af sin virksomhed. Siden sidste besigtigelse har Odense ZOO fulgt flot op på rådets anbefaling om at udvikle og styrke anlæggets kommercielle aktiviteter. Udviklingen på de forskellige områder er velbalanceret og med et fokus på den gode oplevelse. Derudover har Odense ZOO også en høj medarbejdertrivsel og kan som arbejdsplads ligeledes fremvise nogle flotte resultater.

Rådet anbefaler: At fortsætte den positive udvikling af den forretningsmæssige del af virksomheden under opretholdelse af balancen mellem den kommercielle og den faglige del.

Formidling

Det zoologiske anlæg skal i henhold til zoo-loven virke til fremme af formidling af kendskabet til vilde dyr. Anlægget skal have særlige formidlingsprogrammer rettet mod børn og unge, såvel når de besøger anlægget i og uden for skolesammenhæng. Anlægget skal have en tilfredsstillende formidling til gavn for de øvrige gæster.

Odense ZOO's formidling tager udgangspunkt i anlæggets mission og vision om, at de besøgende forstår og fascineres af verdens natur og dyreliv, så de vælger at passe på vores fælles klode.

Formidling, hvor personale medvirker og er i dialog med de besøgende, foregår bl.a. ved guidede rundvisninger, træning og fodring af dyr, f.eks. giraffer; "battle om dyr", hvor formidlere fortæller om hvert sit dyr; teambuilding; overnatninger på savannen; og kørende zoovogn fyldt med kranier, skind og andre effekter fra døde dyr.

Følelser, viden og fællesskab er de overordnede rammer for en kommende formidling af tre kaimaner, som skal flytte ind i en ombygget saltvandstunnel i tropehuset. Som gæst skal man via lyd, temperatur, fugtighed og anlægsdesign få en fornemmelse af kaimanens oprindelige omgivelser i regnskoven. Det nye anlæg suppleres med en ny udstilling, som omfatter spil, 3D model af et kaiman-hoved og høreapparater med historie om kaimaner.

I sin skoletjeneste har Odense ZOO en bred vifte af undervisningstilbud, som er rettet mod alle alderstrin, spændende fra børn i børnehave og skole til unge i gymnasiet. Undervisningen er tilrettelagt med en relevans for skolernes undervisningsmål, da det gennem undervisningen er muligt for institutionerne at koble deres årsplaner og mål fra faghæfterne i biologi og natur/teknik på zoologiske emner og problemstillinger. I 2023 har Odense ZOO udvidet deres skoletjeneste med endnu en ansat, som skal arbejde målrettet med at øge antallet af valgfagshold og gymnasieelever.

I Odense ZOO foregår undervisningen først og fremmest i formidlingscentret, Darwins Hus, som er indrettet med bl.a. levende dyr, kranier, skind og udstoppede dyr eller i det nye anlæg, Bøgetoppen (en 252 meter lang trækronevandring i 6-12 meters højde), som også fungerer som et udendørs formidlings- og undervisningslokale. Odense ZOO lægger også sin undervisning på institutionerne, hvor fx skoler kan afslutte deres projektuger med skræddersyede oplæg fra anlægget.

Uden for skoletid kan grundskolebørn i deres ferie deltage i zooskole, hvis forløb spænder fra to dage i vinter-, påske- og efterårsferien til fem dage i sommerferien. I forbindelse med Odense ZOO nye juleevent har anlægget udviklet et nyt formidlingstiltag, en digital julekalender, som er optaget i anlægget og er målrettet børn i alderen 6-12 år. Alle skoler i Odense har i 2022 modtaget gratis undervisningsmateriale, som har knyttet sig til julekalenderen.

Odense ZOO kan fremvise en solid stigning i antallet af elever, som har deltaget i ZOO's undervisningsindsatser i perioden fra 2019 til 2022. I forhold til at udbyde længere undervisningsforløb kan Odense ZOO også fremvise flotte tal, da 40 % af eleverne i 2022 har deltaget i forløb på over 5 timer.

Det zoologiske Råds vurdering 2021

Odense ZOO's formidling er på et tilfredsstillende niveau. Formidling er højt prioriteret, og anlægget har arbejdet overbevisende med at nå ud til regionens børn og unge. Odense ZOO har en høj ambition om at give sine gæster adgang til oplevelser med natur og vilde dyr. Det er både på Odense ZOO's egen "grund", hvor man formår at udnytte de naturlige omgivelser, men også ved at rykke sine aktiviteter ud i skolernes klasselokale. Som Fyns største kulturinstitution er Odense ZOO via lokale og regionale medier en aktiv stemme i den offentlige debat, og når gennem egne sociale medier ud til en stor gruppe af følgere.

Rådet anbefaler:

- At anlægget sætter barren højt, når det gælder den videre udvikling af formidlingen.
- At anlægget fortsat styrker koblingen mellem forskning og formidling.

- At anlægget i højere grad udnytter digitale medier til at understøtte den mere klassiske formidling.
- At anlægget udarbejder en klar formidlingsstrategi, der tydeligt viser, hvilke fokusområder og metoder, anlægget fremover vil satse på.
- At anlægget i arbejdet med at udarbejde en ny virksomhedsstrategi fra 2025 tænker formidling, naturbevarelse og forskning sammen og lader de tre områder støtte mere aktivt op om hinanden.

Avlssamarbejder

Det zoologiske anlæg skal i henhold til zoo-loven medvirke aktivt i arbejdet med at bevare truede vilde dyrearter, herunder relevant avlssamarbejde nationalt og internationalt med andre tilsvarende anlæg.

Odense ZOO samarbejder nationalt med de øvrige godkendte zoologiske anlæg under DAZA. Anlægget deltager i 29 internationale avlsprogrammer: 23 EEP arter (EAZA Endangered Species Program) og 6 ESB arter (European Studbook Program).

Odense ZOO ønsker frem mod 2025 at øge antallet af truede arter med 25 EEP arter, som indgår i særlige avlssamarbejder under Sæmmenslutningen af europæiske zoologiske haver og akvarier (EAZA).

Anlæggets direktør har tillidsposter i relevante organisationer, herunder som medlem af præsidie for WWF, medlem af IUCN Reintroduction Specialist Group og bestyrelsesmedlem i Species360 (ZIMS).

Det zoologiske Råds vurdering 2023

Der er potentiale for at udvikle anlæggets avlssamarbejde.

Rådet anbefaler:

- At anlægget fastholder sit internationale engagement og prioriterer realiseringen af ønsket om at have flere truede dyrearter, der er omfattet af internationale avlsprogrammer samt engagerer flere medarbejdere i det internationale samarbejde.

Naturbevarelse

Det zoologiske anlæg skal i henhold til zoo-loven deltage i relevante naturbevaringsprojekter.

Odense ZOO arbejder med naturbevarelse ved at formidle om den danske natur i anlægget. Derudover indsamler Odense ZOO penge til Red Panda EEP Forest Guardian, der arbejder for at beskytte de røde pandaer og deres levesteder. I 2019 oprettede anlægget sin egen fond, BIOTA, der har til formål at give støtte til naturbevaringsprojekter, der bidrager til bevarelsen af truede økosystemer. I 2022 uddelte BIOTA 400.000 kr. til forskellige projekter og i 2023 planlægger Odense ZOO at hæve støtten til 800.000 kr., hvoraf de 200.000 kr. øremærkes

forskning. Støtten gives fortrinsvis til projekter med en forbindelse til Odense ZOO's virkeområde.

Odense ZOO er aktiv i CPSG, der arbejder med udarbejdelse af naturbevarelsesplaner for truede dyrearter og tilhørende områder i samarbejde med naturforvaltningsmyndigheder og NGO'er verden over.

Odense ZOO's direktør er ligeledes med i bestyrelsen i Species360, en international non-profit organisation, der står for indsamling af dyreregistreringer i zoologiske anlæg verden over.

Det zoologiske Råds vurdering 2023

Niveauet for naturbevarelse er tilfredsstillende. Der er fortsat potentiale for at udvikle anlæggets naturbevarelsesarbejde.

Rådet anbefaler:

- At anlægget udarbejder en naturbevarelsesstrategi med angivelse af fokusområder for anlæggets fremtidige naturbevarelsesindsats.
- At anlægget ikke alene donerer midler til naturbevarelsesprojekter, men påtager sig en aktiv rolle i nationale og udenlandske projekter.
- At anlægget i arbejdet med at udarbejde en ny strategi fra 2025 tænker formidling, naturbevarelse og forskning sammen og lader de tre områder støtte mere aktivt op om hinanden.

Bidrag til forskning

Det zoologiske anlæg skal i henhold til zoo-loven virke til støtte for forskning.

Odense ZOO har et løbende samarbejde med SDU og KU på projektniveau og på bestyrelsesniveau, hvor SDU indgår i anlæggets bestyrelse. Anlægget stiller faciliteter til rådighed for eksterne forskere i form af dyrestand, vejledning og praktisk hjælp fra dyrepassere og maskinmestre.

Ansatte på anlægget har opgaver som censor på SDU, KU og AAU, og der samarbejdes med studerende om projekter, bachelor- og specialeopgaver.

I de seneste år er pingvinernes hørelse blevet undersøgt i Odense ZOO, hvilket bl.a. har resulteret i en ph.d.-afhandling. I 2022 har anlægget deltaget i forskningsprojekter om giraffer og skildpadder.

Odense ZOO ønsker at udvide sit forskningsområde og har taget kontakt til SDU med henblik på at deltage i et forskningsprojekt om formidling.

Det zoologiske Råds vurdering 2023

Anlæggets niveau for bidrag til forskning er tilfredsstillende, men i kraft af anlæggets størrelse og beliggenhed i en universitetsby er der et stort potentiale for yderligere samarbejder med SDU og andre forskningsinstitutioner.

Rådet anbefaler:

- At anlæggets forskningssamarbejde med Syddansk Universitet fortsat udbygges og anvendes i videst muligt omfang i anlæggets formidling, så den bidrager til at fokusere og skærpe anlæggets profil.
- At anlægget prioriterer at øge egen forskningsproduktion, evt. i samarbejde med SDU og andre forskningsinstitutioner.
- At anlægget i højere grad formidler sit bidrag til forskning digitalt til brugerne på anlæggets web, herunder udnytter potentialet for at gøre børn og unge interesserede i det naturvidenskabelige område.
- At anlægget udarbejder en strategi for det videnskabelige arbejde med angivelse af fokusområder for det fremtidige virke på feltet, herunder brugen af partnerskaber m.v.
- At anlægget i arbejdet med at udarbejde en ny virksomhedsstrategi fra 2025 tænker formidling, naturbevarelse og forskning sammen og lader de tre områder støtte mere aktivt op om hinanden.
- At anlægget fremmer og arbejder mere målrettet med at stille sit anlæg til rådighed for egentlige forskningsprojekter.

Baggrund

1. Vurderingsforløbet i Odense ZOO

Rådet for zoologiske anlæg besøgte Odense ZOO den 30. maj 2023. Tilstede var:

Fra Odense ZOO:

- Bestyrelsesformand Carsten Hansen
- Direktør Bjarne Klausen
- Chef for team dyr og formidling Nina Collatz Christensen
- Chef for team salg Dorthe Jørgensen
- Biolog og underviser Lotte Tranberg
- Chef for team kommunikation Julie Louise Groth

Fra Rådet for zoologiske Anlæg:

- Bengt Holst, formand for rådet, særlig rådgiver
- Hanne Strager, biolog, næstformand, selvstændig rådgiver
- Catharina Eggers, embedsdyrlæge, Ministeriet for fødevarer, landbrug og fiskeri
- Ernst H. Andresen, embedsdyrlæge, Ministeriet for fødevarer, landbrug og fiskeri
- Jørgen Lund, biolog, servicetekniker

- Lisbeth Skovmand Høgh, direktør AQUA Akvarium & Dyrepark
- Maj Friis Munk, biolog, Miljøministeriet

Fra Slots- og Kulturstyrelsen, sekretariat for rådet:

- Lotte Bjerre, teamleder
- Louise Stensborg Jakobsen, specialkonsulent

Besøget foregik i anlægget og omfattede besigtigelse af anlægget og dialog med anlæggets ledelse om det zoologiske anlægs opgavevaretagelse.

2. Om Rådet for zoologiske Anlægs tilsyn

Rådet for zoologiske anlæg fører et løbende tilsyn med de zoologiske anlæg, der modtager statsligt driftstilskud, i henhold til lov om statstilskud til zoologiske anlæg (lov nr. 255 af 12/04/2000).

Formålet med at yde statsligt driftstilskud er i henhold til loven at tilskynde til en stadig højere grad af professionalisme i de zoologiske anlægs arbejde med formidling af viden om dyrene og deres levevis samt anlæggenes deltagelse i relevante avlssamarbejder og naturbevarelsesprojekter.

Som led i tilsynet foretager rådet faglige vurderinger af anlæggene. Den faglige vurdering baserer sig dels på anlæggets egen indberetning til Slots- og Kulturstyrelsen samt på rådets besigtigelse af de enkelte anlæg. Rådet besigtiger anlæggene hvert andet år og følger op på besigtigelserne med en skriftlig vurdering af anlæggenes varetagelse af opgaverne efter loven. Rådets vurderinger tager udgangspunkt i zoo-lovens § 3, herunder:

- Anlæggets udvikling i forhold til den seneste 4-årsplan, tidligere vurderinger fra rådet samt evt. øvrige udviklingsplaner.
- Organisationsform herunder kravet i zoo-loven om en fuldtidsansat zoolog (cand. Scient.), øvrige tilskud fra offentlige myndigheder, nøgletal (samlet omsætning, antal årsværk, besøgende) samt udviklingen heraf.
- Ressourcegrundlag, herunder bygninger og anlæg.
- Formidling af viden om dyrene og deres levevis herunder særlige formidlingsprogrammer for børn og unge.
- Samarbejde, herunder avlssamarbejde nationalt og internationalt herunder hvilke samarbejder anlægget er koordinator for og hvilke man deltager i.
- Naturbevarelse, herunder hvilke projekter anlægget deltager i og på hvilket niveau.
- Status på anlæggets forskning – dels aktiviteter, hvor anlægget selv udøver forskning, dels aktiviteter, hvor anlægget bidrager ved at stille dyr/faciliteter og viden til rådighed for andres forskning.

Rådets vurdering bliver sammenfattet i en bedømmelse af anlæggets opgavevaretagelse efter følgende skala:

- Meget tilfredsstillende
- Tilfredsstillende
- Ikke helt tilfredsstillende
- Ikke tilfredsstillende

Tilsynsrapporten indeholder Rådets vurderinger af og eventuelle anbefalinger til anlæggets drift og fortsatte udvikling. Rapporten giver samtidig anlæggets kommunale tilskudsyder en viden om det enkelte anlægs virksomhed og de rammer, anlægget arbejder i.